

บทบรรณาธิการ

หลายต่อหลายครั้งที่ “คนพัฒนา” มุ่งหาคำตอบให้โจทย์ทางสังคมผ่าน “ตัวตน” ของตนเอง จนท้ายที่สุด คำตอบที่ได้ ไม่ได้ตอบโจทย์ทางสังคมที่แท้จริง เพราะการตอบโจทย์ดังกล่าวมุ่งอยู่เพียงการตีความ การให้ความหมายต่อปรากฏการณ์ทางสังคมผ่าน “ตัวตน” ของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น หากโจทย์ทางสังคมไม่ได้เป็นเอกนัยอย่างแท้จริง คำตอบที่แฝงหรือเติมไปด้วยนัยแห่ง “ตัวตน” ผู้คำตอบแห่งโจทย์ทางสังคมที่ได้มา จึงไม่สามารถ “นำ” หรือให้ทางออกต่อสังคมได้อย่างสมเหตุสมผล...ก็เป็นได้

การเป็น “คนพัฒนา” ที่มีการหน้าที่มุ่งเน้นที่การพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นที่กระทำต่อหรือเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือแม้แต่ตนเอง หลายต่อหลายครั้งที่ดำเนินการผ่านตัวตนของคนพัฒนา ภายใต้มิติแห่งการเน้นย้ำและเงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป และก็มีอีกหลายการพัฒนาที่ดำเนินโดยไม่ผ่านตัวตนของคนพัฒนา ...นัยแห่งตัวตนของคนพัฒนา แม้เป็นส่วนสำคัญต่อ “งาน” การพัฒนา แต่ก็มีอีกหลายส่วนของการพัฒนาที่คนพัฒนาต้องตระหนักหนึ่งในนั้นก็คือ “โจทย์” ของการพัฒนา นัยดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นได้ในบทความทั่วไปของ พงษ์เทพ สันติกุล **การกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ทางสังคมศาสตร์** ที่สาระสำคัญเน้นที่ ตัวตนแห่งการเป็น “อาจารย์” ที่ทำหน้าที่ “คนพัฒนา” ให้นิสิต นักศึกษาสามารถผลิตสร้างอย่างสร้างสรรค์ ต่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ได้สะดวกและเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ทางสังคมศาสตร์ เช่นเดียวกันกับอีกตัวตนของคนพัฒนาที่เป็น “อาจารย์” แต่กลับมุ่งไปที่ “การพัฒนาสถานศึกษา” ที่เป็นเสมือนพื้นที่แห่งการผลิตทรัพยากรมนุษย์ ผ่านภาพสะท้อนของคนพัฒนาที่เป็น “ผู้นำทางการศึกษา” ที่บริหารสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (304 โรงเรียน) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งจุดเน้นปลายทางอยู่ที่ “ประสิทธิภาพ” ของการทำหน้าที่ของคนพัฒนาในสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธีการเฉพาะที่ชื่อว่า “การ

บริหารเชิงกลยุทธ์” ดังปรากฏในบทความวิจัยเรื่อง **การพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ผ่านการวิเคราะห์รูปแบบเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารเชิงกลยุทธ์ ของโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย** ของ ดำรงค์ศักดิ์ เทียวไพรี ผลการวิจัยสะท้อนภาพที่น่าสนใจว่า ประสิทธิผลการบริการเชิง กลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับ การบริหารเชิงกลยุทธ์ (วิธีการ) และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (นักเรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงเขตพื้นที่ทางการศึกษา)

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเข้าไปจนถึงผลจากการกระทำ จากการพัฒนาทางการศึกษาของคนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง บทความวิจัยเกี่ยวกับ **การพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อลดความสูญเสียในการศึกษารายวิชาคณิตศาสตร์ ด้วยเทคนิค Six-Sigma** ของ ชวลิต เกตุกระทุ่ม และวิเชียร ชิวพิมาย เป็นอีกตัวตนคนพัฒนา อีกมิติหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับ “การใช้เทคนิค” ในการพัฒนาเพื่อลดความสูญเสียในการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางรายวิชาที่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาทุกแห่งในประเทศไทยประสบ ที่น่าสนใจของบทความวิจัยนี้อยู่ตรงที่ว่า เทคนิคของต่างประเทศที่เรียกว่า Six-Sigma เมื่อถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาในวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบไทย เทคนิคดังกล่าวลดความสูญเสียในการศึกษาได้จริงหรือไม่อย่างไร โดยผลการวิจัยสะท้อนว่า เทคนิคดังกล่าวสามารถใช้ลดความสูญเสียได้จริง เมื่อคนพัฒนาและคนเกี่ยวข้องหลักกับการพัฒนา ร่วมมือกัน ดังภาพสะท้อนผ่าน องค์ประกอบสำคัญของการใช้เทคนิคนี้ 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ก) ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ข) การเรียนการสอน ค) งานที่มอบหมาย และ ง) ข้อสอบปลายภาค

อย่างไรก็ตามเมื่อย้อนกลับไปดูตัวตนของแต่ละบุคคลไม่ว่าจะทำหน้าที่ใดในสังคม “การอบรมเลี้ยงดู” จากครอบครัวย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลทั้งสิ้น ตัวตนของคนพัฒนา แรกสุดของการเติบโตของมนุษย์ แต่ละปัจเจกบุคคลจึงหลุดไม่พ้นจาก “ครอบครัว” ซึ่งในบทความวิจัยของ เรณูการรักสนิท เกี่ยวกับ **พฤติกรรมการเล่นเกมส์ในสื่อสมัยใหม่ของนิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน** เป็นอีกหนึ่งภาพสะท้อนของการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ที่ส่งผลกระทบต่อทั้ง ระดับความ

ฉลาดทางอารมณ์ และพฤติกรรมการเล่นเกมส์ในสื่อสมัยใหม่ และส่งผลกระทบยาวต่อการก้าวสู่โลกอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษา ในส่วนของอาชีพ มีอีกหนึ่งในหลายอาชีพที่ถูกกำกับด้วยคำว่า “นักพัฒนา” หนึ่งในอาชีพที่ว่าก็คือ นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตัวตนคนพัฒนาของผู้ประกอบอาชีพนี้มุ่งเน้นที่การสร้างอรรถประโยชน์ของ “การใช้” ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งปลูกสร้างพร้อมที่ดินฯ ให้ตอบสนองหรือสร้างมูลค่าต่อมหภาคของการพัฒนาให้มากที่สุด สำหรับ “ที่ดิน” อันเป็นสิ่งที่ทุกสรรพสิ่งต้องใช้ประโยชน์ ฟังฟังและได้รับการพัฒนาได้ การใช้ประโยชน์ที่ดินของมนุษย์ส่วนใหญ่ เป็นไปเพื่อสนองตอบต่อความต้องการพื้นฐาน หรือสร้างเสริมคุณภาพชีวิต เช่น การอยู่อาศัย การทำกิน และการอาชีพ ดังปรากฏในบทความวิจัย การพยากรณ์มูลค่าที่ดินเพื่อพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ของสกุลพัฒน์ คุ่มไพศาล อิศเรศ วีระประจักษ์ และการุณย์ เดชพันธุ์ ซึ่งพยายามที่จะคิดสร้างสูตรหรือเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์มูลค่าที่ดินเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดในมิติอื่นๆ ต่อไป แม้คนพัฒนาบางกลุ่มจะพัฒนาในเชิงกายภาพ หรือเชิงวัตถุไปมากแค่ไหนก็ตาม ก็ยังมีความพัฒนาอีกกลุ่มที่มองภาพย้อนกลับสู่ “คุณภาพชีวิต” ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนหรือสังคม ว่าอีกมิติที่จำเป็นก็คือ “การมีส่วนร่วม” ของทุกคนที่อยู่ร่วมกัน ดังพิจารณาได้จากบทความวิจัยของ ไสวตรี ณ ถลางและคณะ การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและความต้องการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนบ้านจัดสรรในเมือง กรณีสึกษาชุมชนหมู่บ้านไปรษณีย์นิเวศน์ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ข้อสรุปจากการวิจัยที่ปรากฏในบทความวิจัยนี้สะท้อนว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถช่วยจัดการปัญหาด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมได้ แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการการสร้างความรู้เข้าใจในปัญหาของชุมชนร่วมกัน รวมถึง การระดมทรัพยากร การมีข้อมูล ความรู้ และการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

เมื่อ “คุณภาพชีวิต” ของมนุษย์ไม่อยู่ในภาวะดุลยภาพ เพราะสภาพของตัวตนคนพัฒนาไม่พร้อม ไม่สมบูรณ์ อาจจะเกี่ยวกับสภาพทางกาย หรือสภาพทางจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก สำหรับคุณภาพชีวิตของคนพัฒนายังเป็นอีกมิติหนึ่ง

ที่ควรใส่ใจ ในบทความวิจัยของ เพ็ชรี ชูติระกะ เกี่ยวกับ **ภาพลักษณ์พยาบาล คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความสุขในการทำงานและความยืดหยุ่นผูกพันต่อวิชาชีพของพยาบาล โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตนนทบุรี** หากพิจารณาผลการวิจัยพบว่า คนพัฒนาในอาชีพ “พยาบาล” หากคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่พร้อมหรือสมบูรณ์ การจะทำหน้าที่พัฒนา ก็ไม่สมบูรณ์ด้วยเช่นกัน นัยดังกล่าวยืนยันได้จากผลการวิเคราะห์ในการวิจัย ที่ว่า พยาบาลฯ ที่มีอายุ มีที่พักอาศัย มีประสบการณ์ในการทำงาน และมีรายได้แตกต่างกัน มีความยืดหยุ่นผูกพันต่อวิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนระดับภาพลักษณ์พยาบาล ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ระดับความสุขในการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยืดหยุ่นผูกพันต่อวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นัยนี้สะท้อนว่า ท้ายสุด “ตัวตน” คนพัฒนา อาจต้องย้อนกลับไปพัฒนา “ตัวตน” ก่อนที่จะทำหน้าที่คนพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์

ท้ายสุดเมื่อ “ตัวตน” “เทคนิค” “คนรับการพัฒนา” พร้อม กระบวนการ แห่งการพัฒนาเพื่อก่อเกิดการเรียนรู้ จึงเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนที่ต้องพิจารณาดังปรากฏในบทความวิจัยของ สมบัติ ทิพประมวล เกี่ยวกับ **การวิจัยและพัฒนา ชุดกิจกรรมฝึกอบรมด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเป็นยุทธศาสตร์สมัครคมประพฤติ และบทความวิจัยของวันทนา เนืองอนันต์ และสนอง โลหิตวิเศษ เกี่ยวกับ รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังวัยหนุ่ม** ซึ่งทั้งสองบทความวิจัย สะท้อนว่า กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายังคงต้องมีตัวแปร “เวลา” ที่สัมพันธ์กับตัวแปร “กิจกรรมการเรียนรู้” รวมถึงตัวแปรเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนบุคคลของทั้งคนพัฒนาและคนรับการพัฒนา เช่นเดียวกันกับที่ปรากฏในบทความพิเศษของ Prachanda Pradhan เกี่ยวกับ **Gender Issues and Women Participation in Water Users Associations (WUAs) in Irrigated Agriculture in Nepal** ที่สะท้อนนัยของตัวตนคนพัฒนาที่มีสภาวะเพศหญิง แต่สลายความเป็นตัวตนคนพัฒนาได้อย่างกลมกลืนกับงานพัฒนา

พรพรรณ วีระปรียากร
บรรณาธิการ